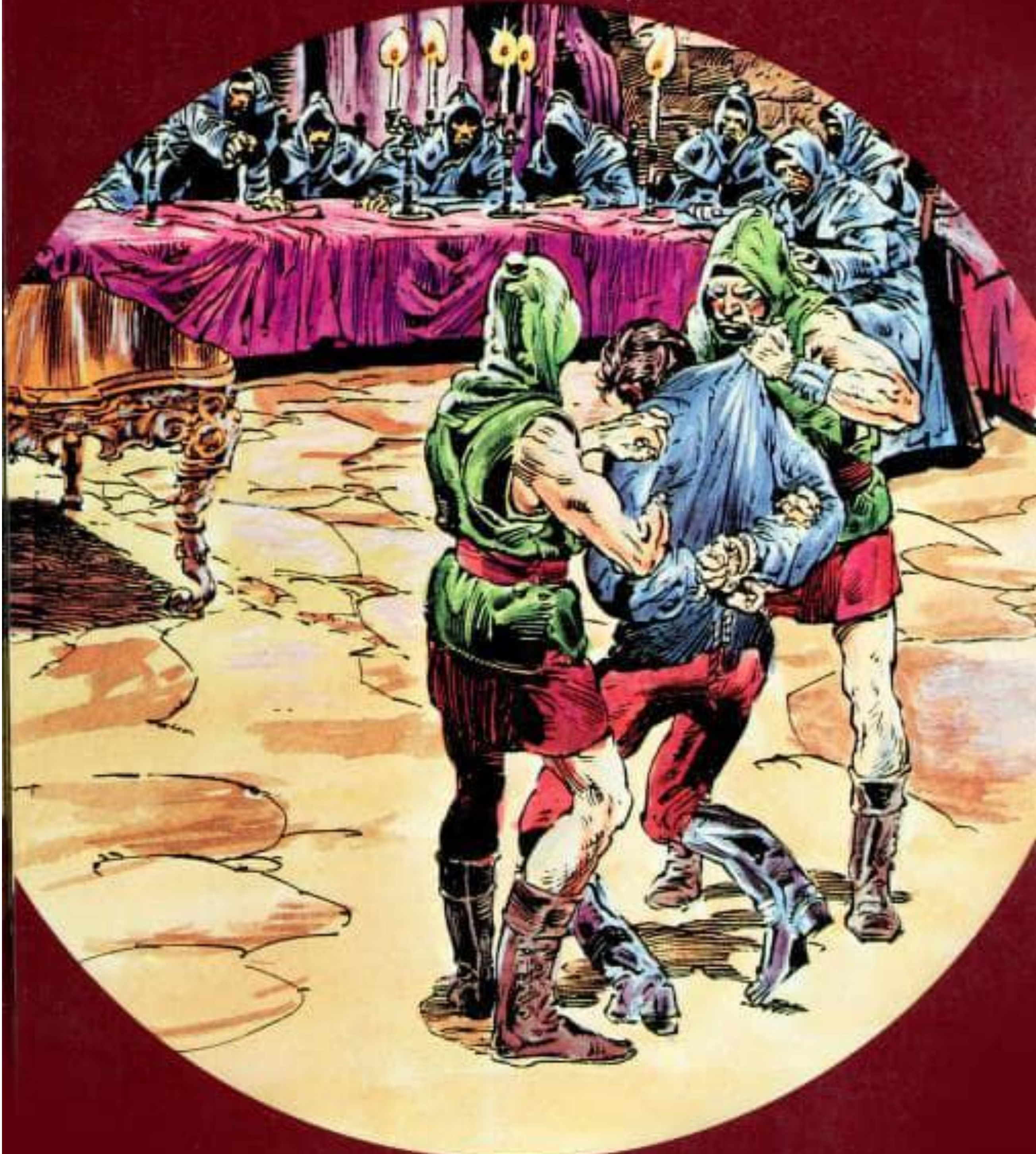
एडगर ॲलन पो

उत्कृष्ट कथा

मराठी: अश्विनी बर्वे

लेखकाबद्दल

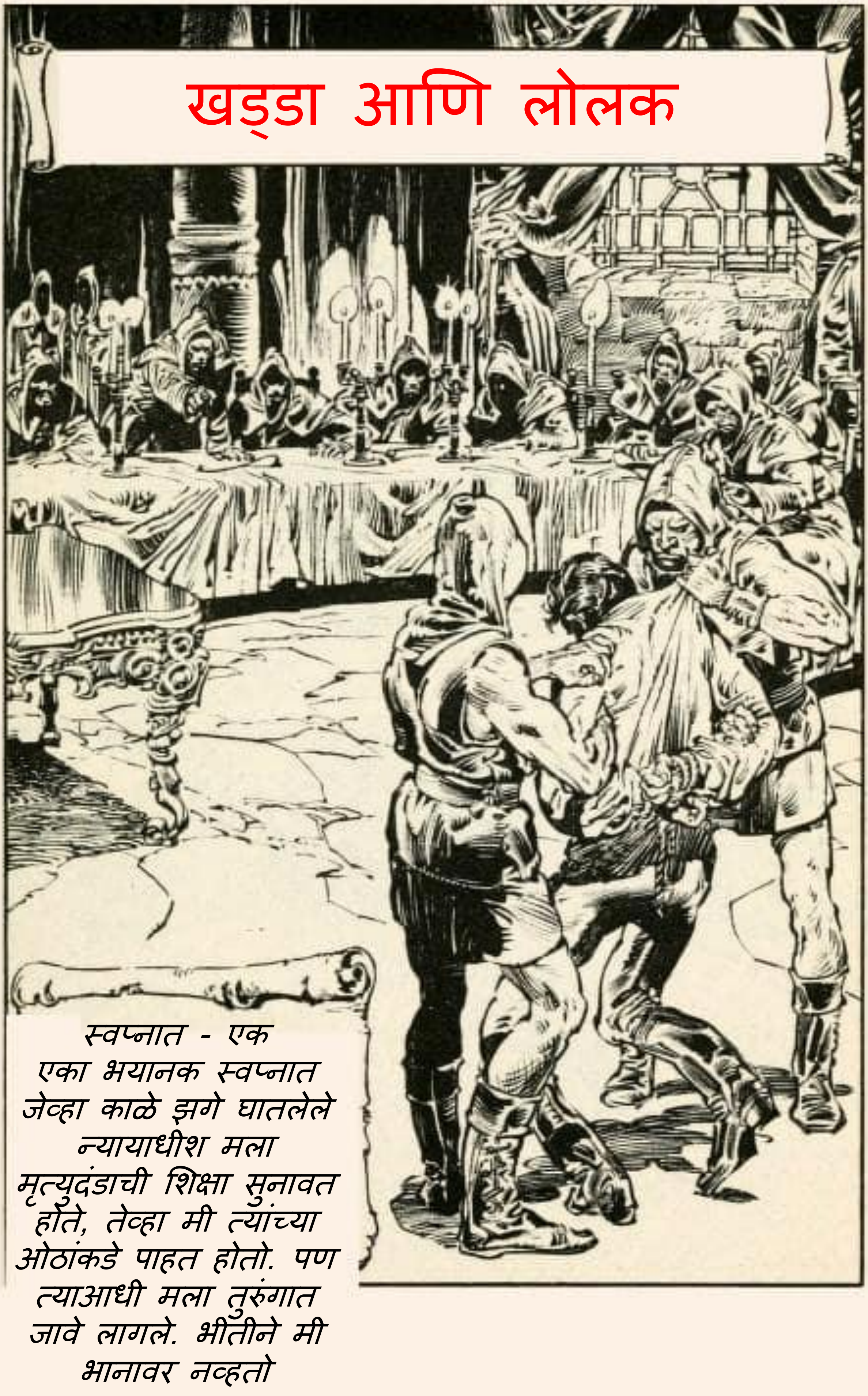

एडगर ॲलन पो यांचा जन्म १८०९ मध्ये अमेरिकेतील बोस्टन येथे झाला. वयाच्या दुसऱ्या वर्षी ते अनाथ झाले. त्यानंतर त्यांचे नातेवाईक जॉन ॲलन यांनी त्यांचे पालनपोषण केले. त्यांनी व्हर्जिनिया विद्यापीठात प्रवेश घेतला, परंतु ते आपले शिक्षण पूर्ण करू शकले नाहीत. अभ्यास करण्याऐवजी, ते आपला बहुतेक वेळ मद्यपान आणि जुगार खेळण्यात घालवत असत. त्यानंतर ते सैन्यात दाखल झाले, परंतु नियम मोडल्यामुळे त्यांना वेस्ट पॉइंटमधून काढून टाकण्यात आले. १८३४ मध्ये जेव्हा जॉन ॲलन यांचे निधन झाले, तेव्हा पो... तो अगदीच गरीब होता.

पो पोने १८३६ मध्ये तेरा वर्षांच्या व्हर्जिनिया क्लेमशी लग्न केले. पण त्यांचे आयुष्य खडतर होते. पो यांना त्यांच्या लेखनातून फारसे उत्पन्न मिळाले नाही. १८४७ मध्ये व्हर्जिनियाचा मृत्यू झाला, तो जास्त प्रमाणात दारू पिऊ लागला आणि जुगार खेळू लागला, ज्यामुळे त्याला सतत त्रास सहन करावा लागला. मात्र, त्याच्या कथा युरोपमध्ये लोकप्रिय होत होत्या. त्याच्या कथांचे फ्रेंच भाषेत भाषांतरही झाले.

आयुष्यभर त्याला अधूनमधून आजारपणाचा सामना करावा लागला. त्याच्या आजारपणामुळे आणि अति मद्यपानामुळे, आपण आपले मानसिक संतुलन गमावत आहोत अशी भीती त्याला कधीकधी वाटू लागली. १८४९ साली बाल्टिमोरमधील एका गटारात तो मरणासन्न अवस्थेत आढळला आणि त्याचा अंत झाला.

एडगर ॲलन पो तो त्याच्या काळातील सर्वाधिक गैरसमज झालेल्या व्यक्तींपैकी एक होता, पण तो अमेरिकेच्या महान कथाकारांपैकी एकही होता.

खड्डा आणि लोलक
स्वप्नात - एक
एका भयानक स्वप्नात
जेव्हा काळे झगे घातलेले
न्यायाधीश मला
मृत्युदंडाची शिक्षा सुनावत
होते, तेव्हा मी त्यांच्या
ओठांकडे पाहत होतो. पण
त्याआधी मला तुरुंगात
जावे लागले. भीतीने मी
भानावर नव्हतो

ज्या उंच माणसांनी मला उचलून खाली नेले होते, त्यांच्या फक्त अस्पष्ट आठवणी माझ्या मनात होत्या...

बराच वेळ थांबल्यानंतर मला शुद्ध आली. मी अंधारात पाठीवर पडलेलो होतो. माझे हात आता बांधलेले नव्हते.
डोळे न उघडताच मी माझा हात हलवला. माझा हात एका ओलसर आणि कठीण वस्तूला लागला.

मला डोळे उघडायची भीती वाटत होती. मला काळजी होती की मला काहीच दिसणार नाही. जेव्हा मी प्रयत्न केला, तेव्हा मला नेमकं तेच दिसलं ज्याची मला भीती होती: तिथे फक्त अंधार होता.
मी झटकन उभा राहिलो. माझे हात जणू कबरीच्या भिंतींना स्पर्श करत आहेत असे वाटत होते, आणि मी ते वेड्यासारखे फिरवू लागलो.
अखेरीस, माझा हात एका सपाट, चिकट आणि थंड भिंतीला लागला. माझ्या तुरुंगाचा आकार चाचपून पाहण्यासाठी मी त्यावरून चालू लागलो.
जमीन निसरडी होती. मी अडखळून पडलो.
मी इतका थकलो होतो की मला पुन्हा उठणे शक्य नव्हते. मी जमिनीवर झोपलो आणि मला झोप लागली.

जेव्हा मी जागा झालो, तेव्हा माझ्या लक्षात आले की जवळच भाकरी आणि पाणी होते. मी उत्सुकतेने भाकरी खाल्ली आणि पाणी प्यायलो. मग मी माझ्या तुरुंगाची तपासणी करायचे ठरवले.
मी सुरुवातीला सावधपणे, मग थोड्या अधिक धैर्याने पुढे सरकलो. अचानक, माझ्या झगाच्या फाटलेल्या कोपऱ्यात माझा पाय अडकला आणि मी पडलो.
मी पोटावर झोपलो होतो, माझी हनुवटी जमिनीवर टेकलेली होती, पण चेहऱ्याचा बाकीचा भाग कशालाही स्पर्श करत नव्हता.
मी माझा हात पुढे सरकवला आणि मी एका गोल खड्ड्याच्या काठावर पडलो आहे हे लक्षात येताच माझ्या अंगावर काटा आला.
दगडाचा एक तुकडा खड्ड्यात पडला. काही क्षणांनंतर, तो आदळल्याचा आवाज खूप खालून ऐकू आला.

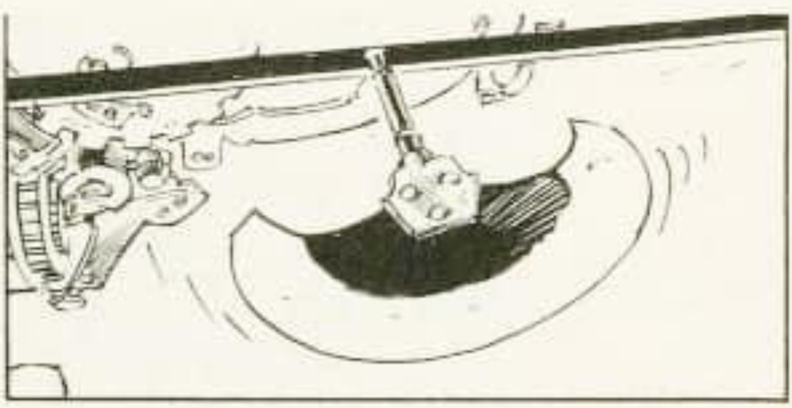
थरथरत,
मी हळूहळू
भिंतीकडे परत
गेलो.
अखेरीस, मला
गाढ झोप
लागली. जेव्हा
मला जाग
आली, तेव्हा
सगळं काही
बदललं होतं.

वर कुठूनतरी प्रकाश येत होता. मी वर पाहिले आणि आजूबाजूला नजर फिरवली. भिंतींवर भयानक चित्रे काढलेली होती. माझ्या तुरुंगाच्या कोठडीच्या अगदी मध्यभागी एक गोल खड्डा होता.

माझ्या डोक्यावर छतावर काळदेवाचे एक चित्र होते, फक्त त्याच्या विळ्याऐवजी त्याच्या हातात एक लोलक होता.

मला सुरुवातीला वाटलं होतं त्याप्रमाणे, तो लोलक चित्राचाच भाग होता का? की तो खरंच फिरत होता?

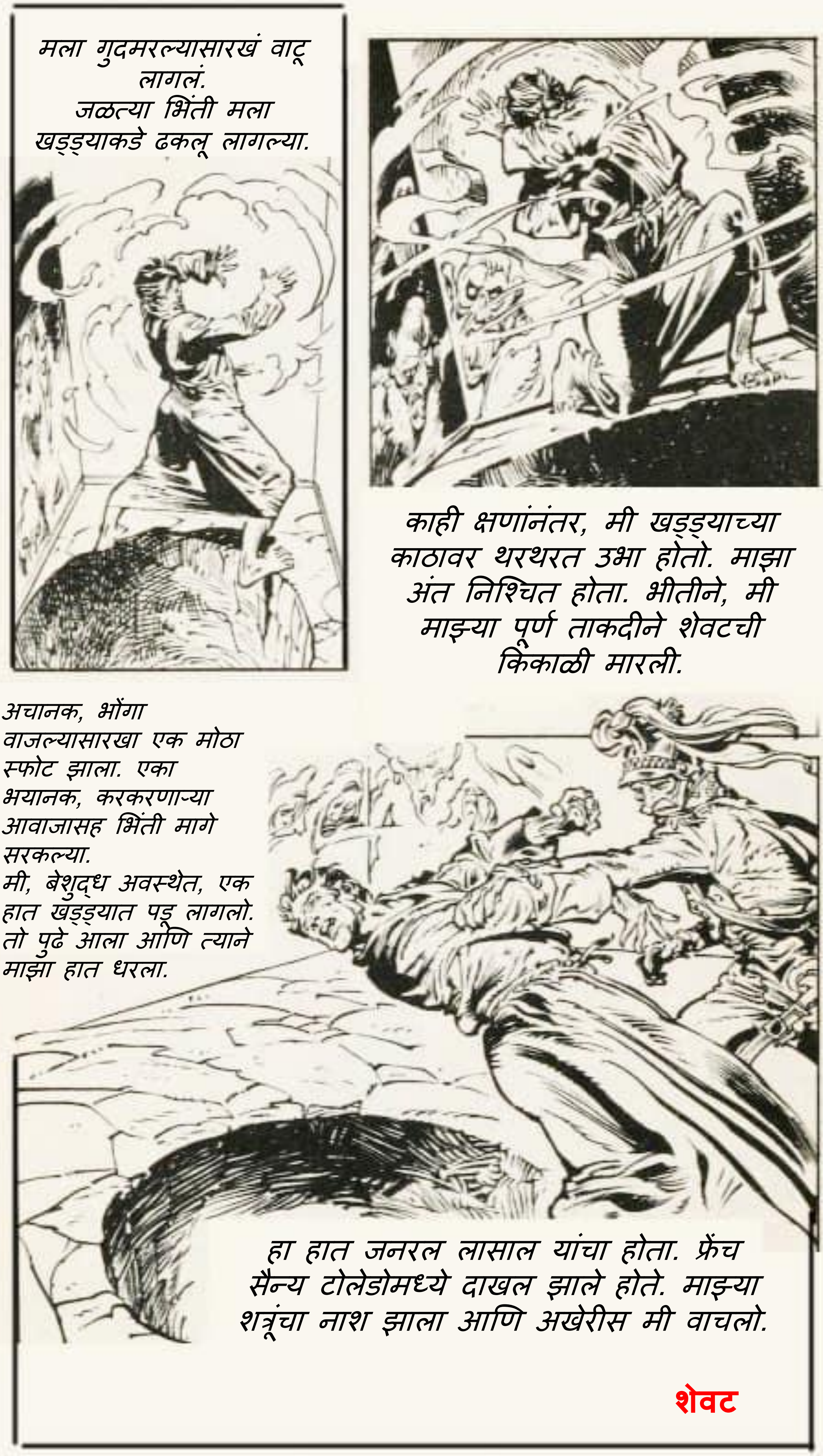

हलकासा आवाज ऐकून मी मान वळवली. मी खाली जमिनीकडे पाहिले, तर एका गोलाकार छिद्रातून मोठ्या उंदरांचा एक कळप बाहेर येताना दिसला. ते माझ्या जवळ पडलेला मांसाचा तुकडा खायला येत होते.

मी पुन्हा वर पाहिले, लोलक खूप दूर झुलत होता आणि माझ्यापर्यंत आला होता.
लोलकाच्या टोकाला एका मोठ्या पात्यासारखी दिसणारी पोलादी कमान होती.
अनेक तास कदाचित काही दिवस – तो माझ्यावर घिरट्या घालत असताना मी भीतीने त्याच्याकडे पाहत राहिलो.
जवळ....
आणि आणखी जवळ...
आणखी जवळ...
मग मी पळून जाण्याचा मार्ग शोधू लागलो, जरी मला उशीर झाला होता. मी मांसाचा उरलेला तुकडा उचलला आणि मला बांधलेल्या दोऱ्यांवर चोळला. मग मी निश्चल पडून राहिलो.
शेकडो उंदीर माझ्यावर चढले आणि दोऱ्या कुरतडू लागले.

ज्या क्षणी लोलकाचे पाते माझे कपडे फाडू लागले, त्याच क्षणी दोर सुटले. मी सावधपणे मागे वळलो आणि प्लॅटफॉर्मवरून खाली उतरलो. मी स्वतंत्र झालो होतो!
मग लोलक थांबला. तो छताच्या दिशेने वर गेला. पण धातूच्या भिंती उष्णतेने चमकू लागल्या!
माझा तुरुंग असह्य गरम झाला होता— आणि त्याच्या भिंती माझ्यावर कोसळू लागल्या होत्या!

मला गुदमरल्यासारखं वाटू लागलं.
जळत्या भिंती मला खड्ड्याकडे ढकलू लागल्या.
काही क्षणांनंतर, मी खड्ड्याच्या काठावर थरथरत उभा होतो. माझा अंत निश्चित होता. भीतीने, मी माझ्या पूर्ण ताकदीने शेवटची किंकाळी मारली.
अचानक, भोंगा वाजल्यासारखा एक मोठा स्फोट झाला. एका भयानक, करकरणाऱ्या आवाजासह भिंती मागे सरकल्या.
मी, बेशुद्ध अवस्थेत, एक हात खड्ड्यात पडू लागलो. तो पुढे आला आणि त्याने माझा हात धरला.
हा हात जनरल लासाल यांचा होता. फ्रेंच सैन्य टोलेडोमध्ये दाखल झाले होते. माझ्या शत्रूंचा नाश झाला आणि अखेरीस मी वाचलो.
शेवट

अशर कुटुंबाचा अंत

वाचक

रॉडरिक अशर

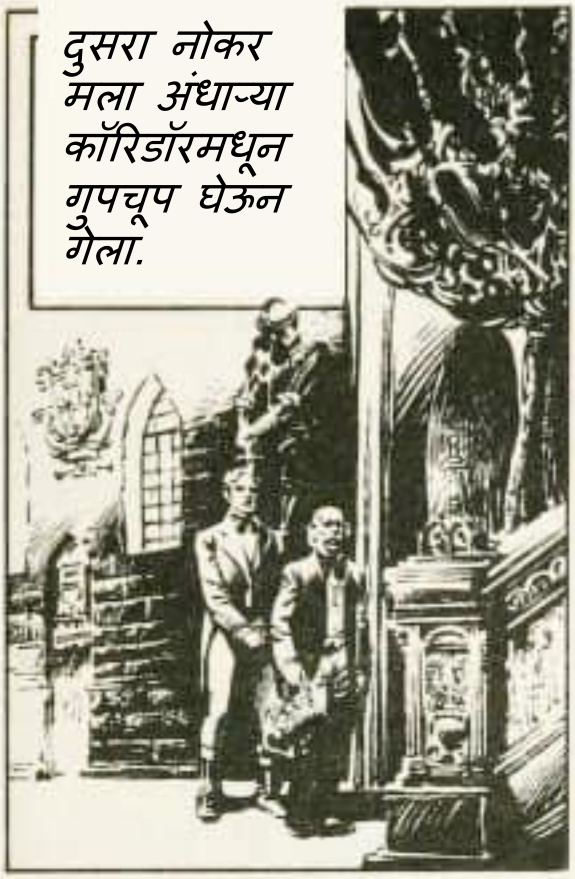

मॅडलिन अशर

शरद ऋतूतील एका धुक्याच्या दिवशी, माझ्या घोड्यावर स्वार होऊन मी त्या ओसाड प्रदेशातून प्रवास करत राहिलो. संध्याकाळी, मी त्या जुन्या, उदास उशर हाऊससमोर उभा राहिलो. ते घर पाहताच माझे हृदय दुःख आणि चिंतेने भरून आले.

काही काळापूर्वी मला मिळालेल्या एका पत्रामुळे मी इथे आलो.
अरे! ते पत्र माझ्या जुन्या मित्राकडून , रॉडरिक अशरकडून आले होते, ज्याला मी बऱ्याच वर्षांपासून भेटलो नव्हतो.
तो एका गंभीर आजाराने ग्रस्त होता आणि मानसिक त्रासानेही त्रस्त होता. त्याचा धीर वाढावा म्हणून मी काही दिवस त्याच्यासोबत राहावे अशी त्याची इच्छा होती...
या पत्राला एकच उत्तर होते, मला लवकरच त्याच्याकडे जायलाच हवे!
तर अशाप्रकारे मी 'अशर हाऊस'पर्यंत पोहोचलो.
एका नोकराने माझा घोडा धरला आणि मी घरात आलो.

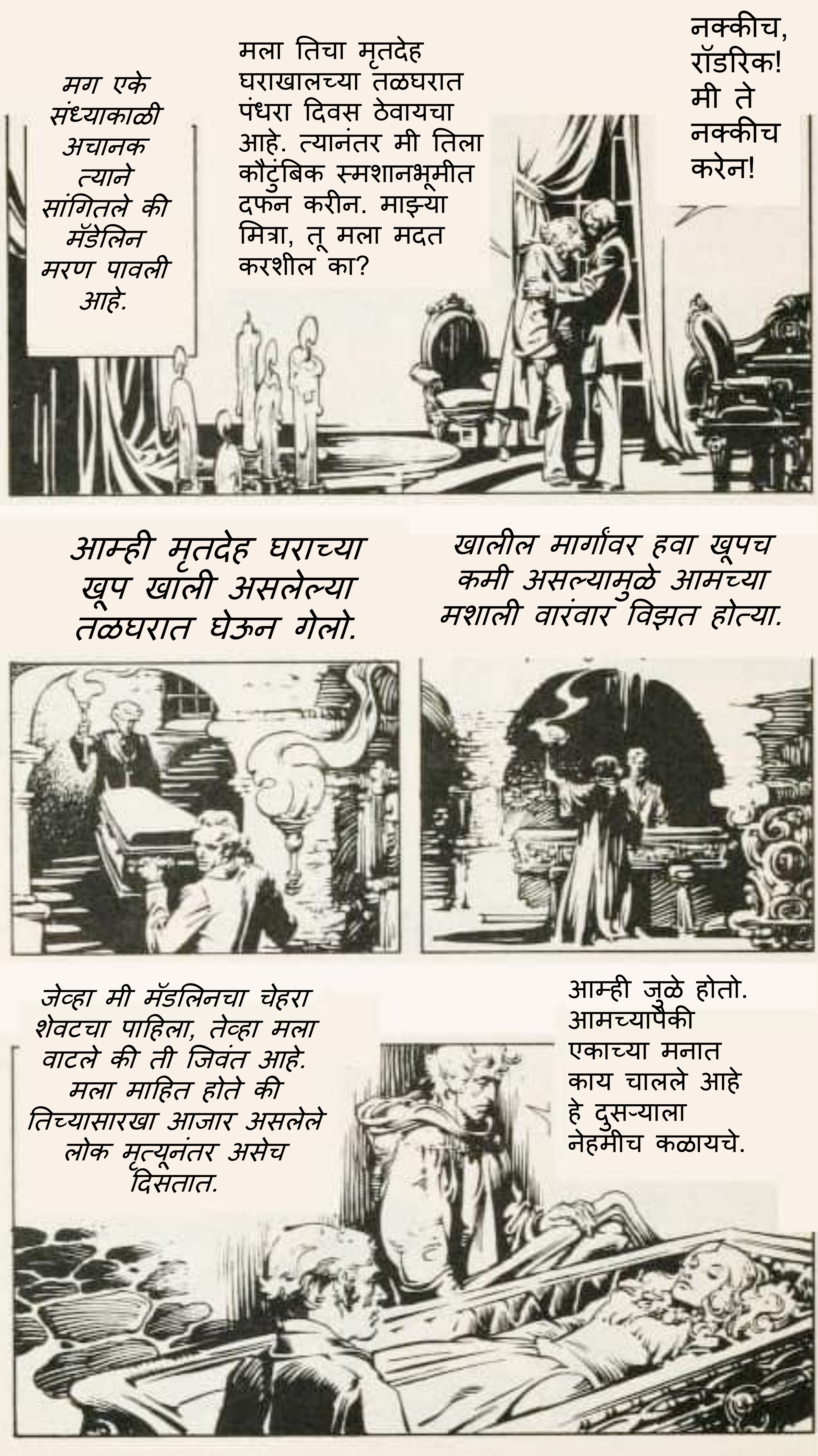

दुसरा नोकर
मला अंधाऱ्या
कॉरिडॉरमधून
गुपचूप घेऊन
गेला.

जिन्याजवळ भेटले . त्यांचा
घाबरलेला चेहरा मला
आवडला नाही.

मग त्या नोकराने मला
सांगितले मला
एका मोठ्या खोलीत नेण्यात
आले, जिथे त्या खोलीचा
मालक सोफ्यावरून उठून
त्याने माझे स्वागत केले.
रॉडरिक!
अहा, माझ्या
प्रिय मित्रा!
तुला भेटून
किती आनंद
झाला!

तो त्याच्या आजाराबद्दल सांगत असताना, मी त्याच्या बदललेल्या रूपाकडे मोठ्या दुःखाने पाहत होतो.
मी खूपच संवेदनशील झालो आहे. मी फक्त साधे अन्नच खाऊ शकतो, फक्त मऊ कपडेच घालतो, फुलांचा सुगंधसुद्धा सहन करू शकत नाही आणि जवळजवळ सर्वच आवाजांची मला भीती वाटते!
मला सर्वात जास्त भीती वाटते ती धोक्याची नाही... तर अशा क्षुल्लक गोष्टींची, ज्या माझ्या आत्म्याला दुखावू शकतात! कधी ना कधी, भीतीशी झगडत, मी माझे मानसिक संतुलन आणि जीवन गमावून बसेन.
पण त्याच्या दुःखाचे मुख्य कारण त्याच्या लाडक्या बहिणीचा भयंकर आजार होता, ती हळूहळू मृत्यूच्या दारात होती.
गेली अनेक वर्षे तीच माझी एकमेव सोबती होती. तिच्या निधनानंतर मी अशर परिवारातील शेवटचा सदस्य उरेन.
त्याच्या आजारपणाने डॉक्टरांनाही चकित केले होते.
ती अशक्त होत आहे... तिचा सांगाडा झाला आहे... ती हलू शकत नाही ... त्याला झटके येतात.

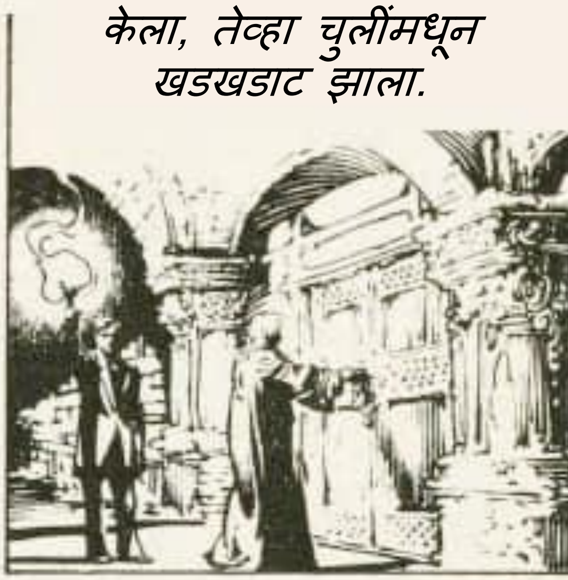

तो बोलत असताना, मॅडेलिन माझ्याकडे न पाहता खोलीच्या दूरच्या कोपऱ्यातून गेली आणि दिसेनाशी झाली.
बहुधा तीच वेळ होती जेव्हा मी तिला शेवटचं पाहिलं, कारण त्या रात्रीनंतर, तिच्या आजारपणामुळे, ती अंथरुणातून उठू शकली नाही.
मी अनेक दिवस माझ्या मित्राला आनंदित करण्याचा प्रयत्न केला.
आम्ही एकत्र चित्र काढले.
आम्ही एकत्र अभ्यास करायचो.
कधीकधी तो गिटार वाजवायचा आणि मी बसून ऐकायचो.

मग एके संध्याकाळी अचानक त्याने सांगितले की मॅडेलिन मरण पावली आहे.
मला तिचा मृतदेह घराखालच्या तळघरात पंधरा दिवस ठेवायचा आहे. त्यानंतर मी तिला कौटुंबिक स्मशानभूमीत दफन करीन. माझ्या मित्रा, तू मला मदत करशील का?
नक्कीच, रॉडरिक! मी ते नक्कीच करेन!
आम्ही मृतदेह घराच्या खूप खाली असलेल्या तळघरात घेऊन गेलो.
खालील मार्गांवर हवा खूपच कमी असल्यामुळे आमच्या मशाली वारंवार विझत होत्या.
जेव्हा मी मॅडलिनचा चेहरा शेवटचा पाहिला, तेव्हा मला वाटले की ती जिवंत आहे. मला माहित होते की तिच्यासारखा आजार असलेले लोक मृत्यूनंतर असेच दिसतात.
आम्ही जुळे होतो. आमच्यापैकी एकाच्या मनात काय चालले आहे हे दुसऱ्याला नेहमीच कळायचे.

मग आम्ही शवपेटीचे झाकण नीट बंद केले.

जेव्हा आम्ही तळघराचा मोठा लोखंडी दरवाजा बंद केला, तेव्हा चुलींमधून खडखडाट झाला.

दुःखाच्या या दिवसांमध्ये माझा मित्र खूप बदलला होता. तो रिकाम्या खोल्यांमध्ये भटकत असे. तो शून्यात नजर लावून बसायचा, जणू काही तो अस्तित्वात नसलेला आवाज ऐकण्याचा प्रयत्न करत होता.

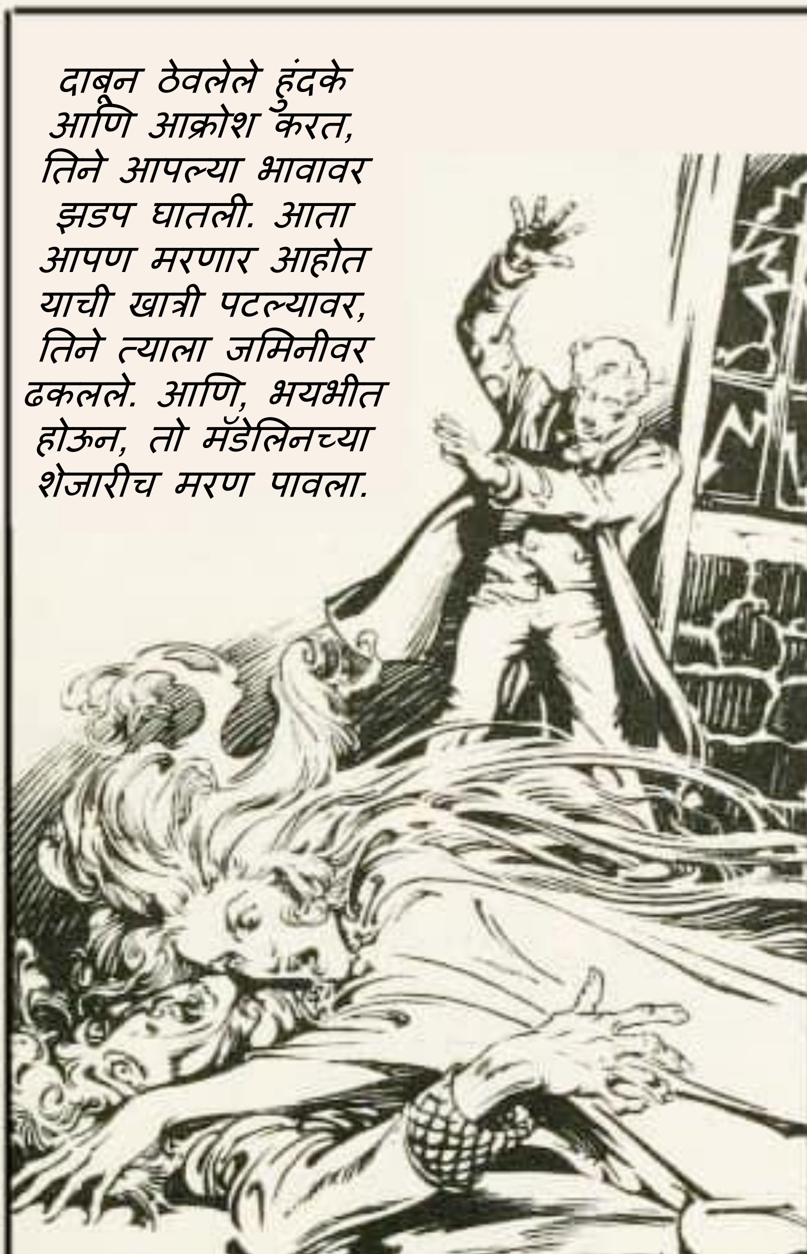
त्याची भीती पाहून मलाही भीती वाटू लागली. एका रात्री झोप न लागल्याने, मी अंथरुणातून उठलो, कपडे घातले आणि खोलीत इकडून तिकडे फेऱ्या मारू लागलो.

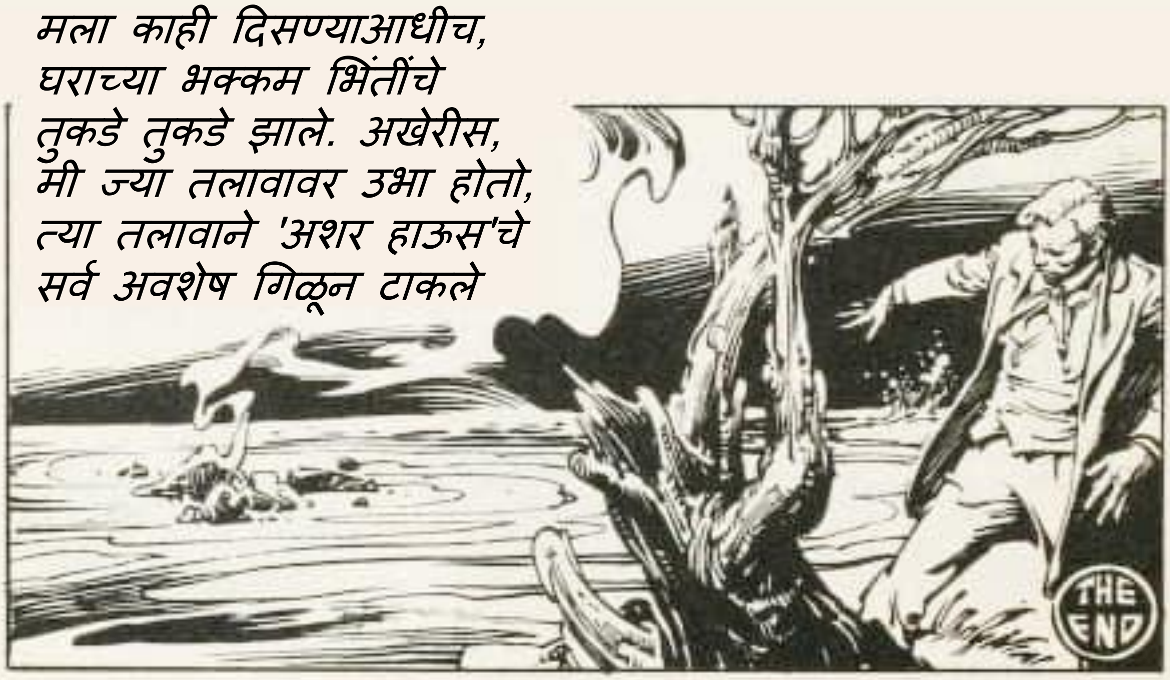

त्या गोष्टीत, नायकाने खोलीचा दरवाजा तोडून आत प्रवेश केला. “मग त्याने दरवाजा तोडला... सुक्या लाकडाच्या तडतडण्याचा आणि फुटण्याचा आवाज घुमला....”
तुम्ही ऐकलं का?
काहीही नाही, वादळाच्या आवाज येतोय!
खालच्या मजल्यावरून खरवडण्याचा आवाज आला... आणि मग घंटेचा आवाज आला. नक्कीच ते खरवडण्याचे आणि फाटण्याचे आवाज घराच्या दुसऱ्या भागातून येत होते.
...एक शक्तिशाली आणि त्या भीतीदायक घंटेचा आवाज..."
हो, मी ऐकत आहे! मी ते तासन्तास, कित्येक दिवसांपासून ऐकत आहे—तरीही तुला सांगायची हिंमत माझ्यात झाली नाही.
आम्ही माझ्या बहिणीला जिवंत शवपेटीत कोंडून ठेवले आहे!
मी शवपेटीतून तिचा आवाज ऐकला, दाराच्या लोखंडी चौकटींचा खरवडण्याचा आवाज ऐकला, आणि आता मला जिन्यावर तिच्या पावलांचा आवाज ऐकू येतोय. मी तुम्हाला सांगतोय, ती दाराबाहेर उभी आहे!

जड दरवाजा उघडला आणि रक्ताने माखलेल्या कपड्यांसह मॅडलिन अशर समोर आली.

दाबून ठेवलेले हुंदके आणि आक्रोश करत, तिने आपल्या भावावर झडप घातली. आता आपण मरणार आहोत याची खात्री पटल्यावर, तिने त्याला जमिनीवर ढकलले. आणि, भयभीत होऊन, तो मॅडेलिनच्या शेजारीच मरण पावला.

मी तिथून पळून गेलो; मी पूल ओलांडला आणि वादळात सापडलो.

अचानक माझ्या पाठीमागे एक तेजस्वी प्रकाश पडला.
घराच्या ढासळत्या भिंतींमधून रक्तासारखा लाल चंद्र चमकत होता.

मला काही दिसण्याआधीच, घराच्या भक्कम भिंतींचे तुकडे तुकडे झाले. अखेरीस, मी ज्या तलावावर उभा होतो, त्या तलावाने 'अशर हाऊस'चे सर्व अवशेष गिळून टाकले
THE END

शेवट

अमोंटियाडोचा पिंप

फर्टोनाटोने मला हजारो वेळा त्रास दिला होता. पण जेव्हा त्याने माझा अपमान केला, तेव्हा मी सूड घेण्याचे ठरवले. मी त्याला ठार मारणार होतो—आणि पकडला जाणार नव्हतो. पण तोपर्यंत, तो माझा चांगला मित्र आहे या भ्रमात मी त्याला जगू दिले.

सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे, फर्टोनाटो स्वतःला जुन्या वाईनचा मोठा जाणकार समजत असे. मी अमोन्टेडोच्या एकाच पिंपाचा वापर करून त्याचा बदला घेईन.
तुम्हाला भेटून मी स्वतःला खूप भाग्यवान समजतो. मी अमोन्टेडोचा एक पिंप विकत घेतले. पण मला शंका आहे की ती खरी वाईन नाही.
अमोंटियाडो? एका पिंपात? कार्निव्हलच्या वेळी? अशक्य!
Amontiado!
मला माहित आहे. मी तुझ्याशी आधीच बोलायला हवं होतं. पण तू मला कधी भेटलाच नव्हतास, आणि मला ही संधी गमवायची नव्हती.
मी लुचेसीला भेटायला जाणार आहे. तो वाईनचा चांगला तज्ज्ञ आहे. तो मला सांगेल...
लुचेसी! त्याला अमोन्टेडो आणि शेरीमधला फरकसुद्धा कळत नाही!
चल, तुझ्या घरी जाऊया. मी स्वतः ती वाईन चाखून बघेन!
नाही, नाही! मी तुमचा वेळ वाया घालवू शकत नाही.

तुम्हाला सर्दी झाली आहे आणि तळघरात खूप दमटपणा आहे.
ही थंडी काहीच नाही! अमोन्टियाडो! चला, जाऊया!
त्याला माझ्या घरी येण्याची घाई होती, म्हणून मी त्याला येऊ दिले.
घर रिकामं आहे. सगळे नोकर जत्रेला गेले आहेत.
हातात मशाली घेऊन आम्ही लांब, वळणदार जिना उतरलो. आम्ही मॉन्टसोरो कबरींच्या तळघरात पोहोचलो. नशेत असल्यामुळे माझ्या मित्राचे पाय लडखडत होते.
मित्रा, जपून चाल! पडू नकोस.
विश्वासच बसत नाही!
अचानक आलेल्या खोकल्यामुळे फर्नेटोला थांबावे लागले.
चला, आपल्याला परत जायलाच पाहिजे! थंडी तुमच्यासाठी वाईट आहे.
खान! खान!
तुमचे आरोग्य महत्त्वाचे आहे! तुम्ही श्रीमंत आहात, तुमचा आदर केला जातो. तुम्ही आजारी पडाल...
हा खोकला काहीच नाही! मी खोकल्याने मरणार नाही!

तीन बाजूंना मृतदेहांच्या रांगा लागल्या होत्या. चौथ्या बाजूला, सांगाड्यांची हाडे खाली फेकली गेली होती आणि जमिनीवर विखुरली होती.

तो पुढे गेला पण एका दगडाच्या भिंतीजवळ थांबला. त्या भिंतीला दोन लोखंडी खुंट्या, एक साखळी आणि एक कुलूप होते. क्षणातच, मी ती साखळी त्याच्या कमरेभोवती गुंडाळली आणि त्याला तिथेच बांधले.

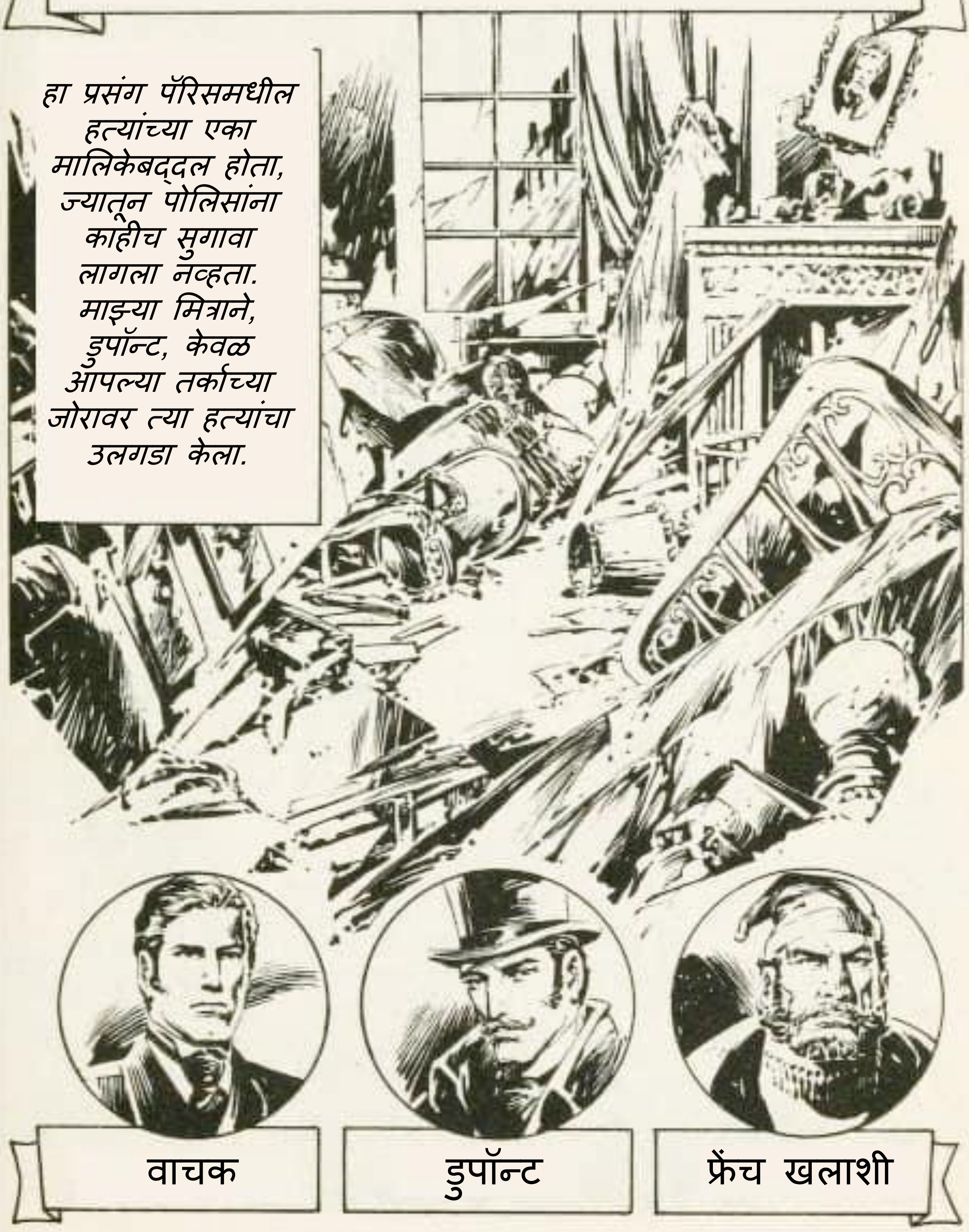

अखेरीस, खडखडाट थांबला. मी माझे काम पुढे चालू ठेवले. फक्त शेवटचा दगड ठेवायचा बाकी होता. गुहेच्या आतून एक अस्पष्ट हास्य आणि एक उदास आवाज आला.

हा! हा! हो, अमोन्तियादो. पण खूप उशीर झाला नाही का? ते आपली वाट बघत बसलेले नसतील का? लेडी फर्टानेटो आणि बाकीचे? चला, आता जाऊया.
हो, आता जाऊया.
देवासाठी, मॉन्ट्रेसर!
हो, फर्टानेटो.
आतून कोणताही आवाज येत नव्हता. मी शेवटचा दगड ठेवला. मग मी भिंतीला गिलावा केला. मी या नवीन भिंतीला लागून जुन्या हाडांचा ढिग ठेवला.
गेली पन्नास वर्षे त्या हाडांच्या ढिगाऱ्याला कोणी हातही लावला नाही.
शेवट

रुय शवागारातील हत्या

१८०० च्या वसंत ऋतूमध्ये पॅरिसमध्ये असताना , मी एका पुस्तकाच्या शोधात पुस्तकांच्या दुकानात गेलो.
अहो, साहेब... ते एक दुर्मिळ पुस्तक आहे, मिळायला अवघड आहे. माफ करा, ते माझ्याकडे नाही.
हे गृहस्थसुद्धा तेच पुस्तक विकत घ्यायला आले आहेत!
महोदय, सी. ऑगस्ट डुपॉन्ट आपल्या सेवेत हजर आहे.
तुम्हाला भेटून आनंद झाला. आपण यावर एकत्र विचार करायला हवा.
डुपॉन्ट कडून याप्रमाणे मी मित्र झालो.

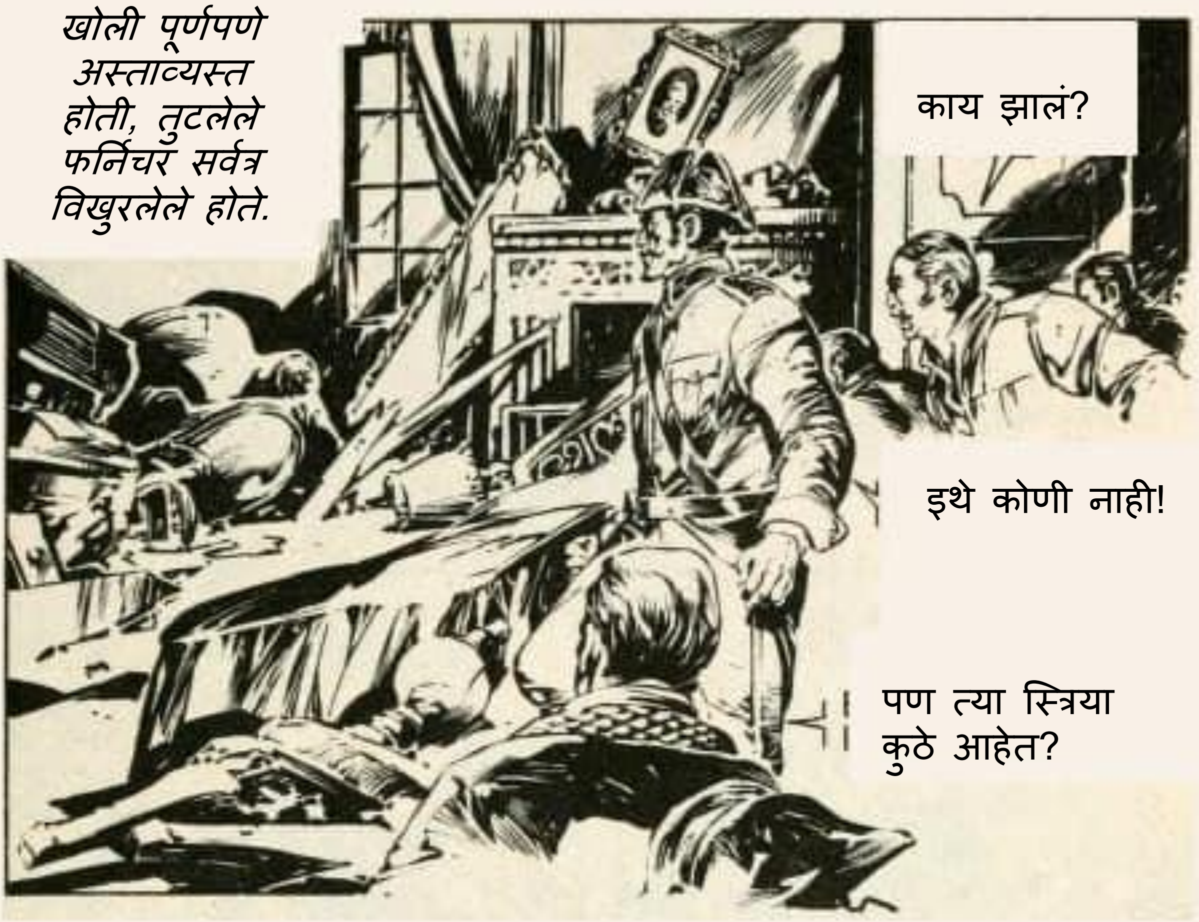

आमच्या आवडीनिवडी बऱ्याचशा सारख्या होत्या. अखेरीस, आम्ही एकत्र एका जुन्या घरात राहायला गेलो. तिथेच आम्ही पहिल्यांदा 'रु मॉर्ग' हत्याकांडाबद्दल वाचले.
तुम्ही रू मॉर्जमध्ये घडलेल्या त्या विचित्र घटनेबद्दल वाचलं का?
हा खून आहे, नाही का?
खून, हो, पण नेहमीच्या प्रकारचा नाही.
'रु मॉर्ज' रस्त्यावरील एका घराच्या चौथ्या मजल्यावरून येणाऱ्या भयानक किंकाळ्यांनी अनेक शेजारी जागे झाले ..
खूप भीतीदायक आवाज येत होते... जणू काही कोणाचा तरी खून होत होता!
तिथे कोण राहतात?
मादाम लास्पेनी आणि त्यांची मुलगी कॅमिल!

पण आवाज थांबले आणि सर्वत्र शांतता पसरली. लोक घरभर शोध घेत खोली-खोलीत धावत होते. अखेरीस, ते चौथ्या मजल्यावरील मागच्या खोलीत आले.

खोली पूर्णपणे अस्ताव्यस्त होती, तुटलेले फर्निचर सर्वत्र विखुरलेले होते.
काय झालं?
इथे कोणी नाही!
पण त्या स्त्रिया कुठे आहेत?

रक्ताने माखलेला वस्तरा!

रक्त लागलेला केसांचा एक गुच्छ—पांढऱ्या, मानवी केसांचा!

एका पोलिसाने जमिनीवरून दोन पिशव्या उचलल्या.
सोनं! किमान चार हजार फ्रँक किमतीचं सोनं!
एक तिजोरी – पण उघडी!
त्यात फक्त काही जुनी पत्रे आहेत.
पण मादाम लास्पेनियर आणि त्यांची मुलगी! तो कुठे आहे?
या चिमणीतून खाली असलेल्या फायरप्लेसमध्ये बरीच काजळी पडली आहे...
तुम्हाला काय वाटतं .... अरे, नाही!

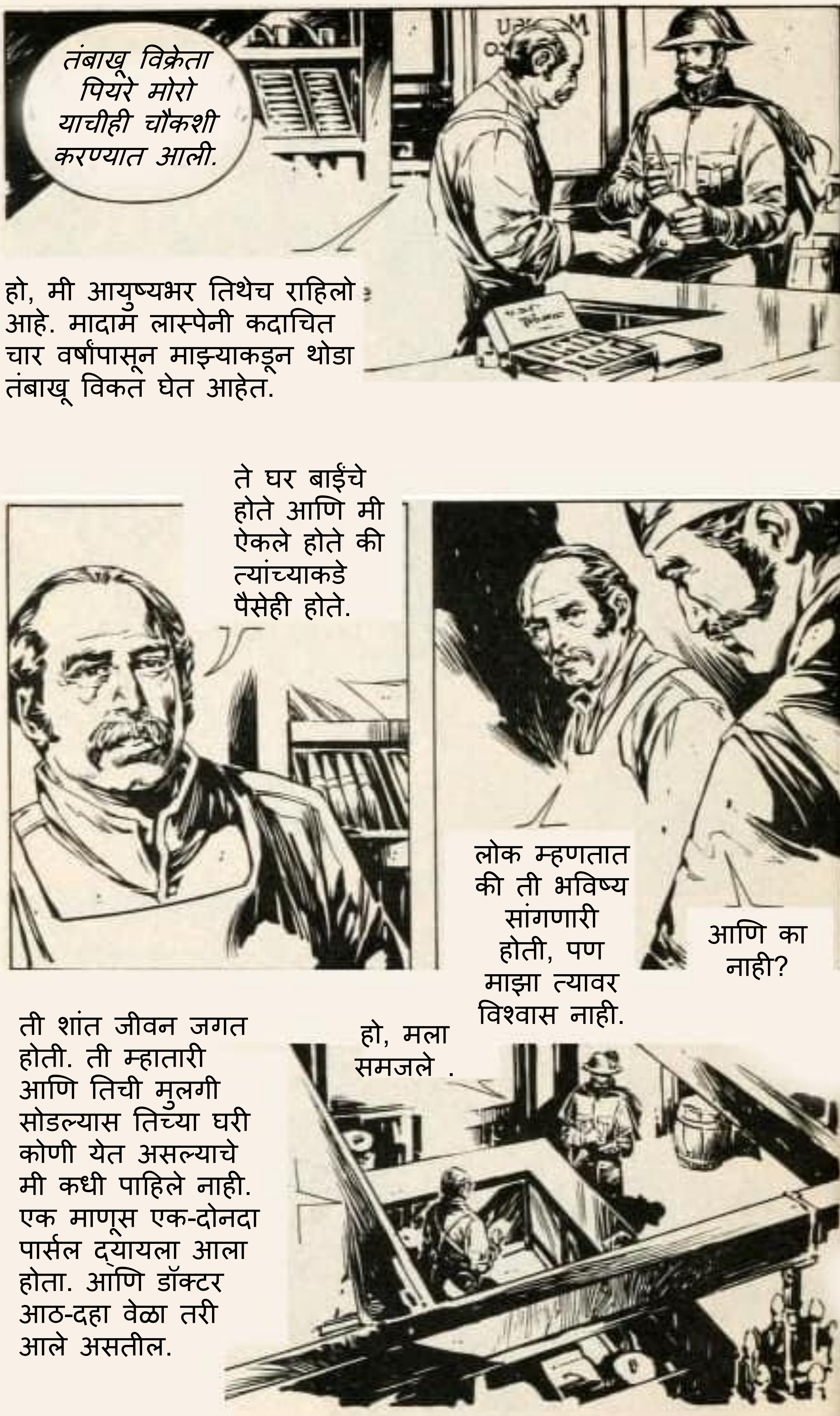

हो... हेच आहे. एक प्रेत!
मुलीचा मृतदेह चिमणीत कोंबला होता. तो अजूनही गरम होता.
मृतदेह बाहेर काढून त्याची तपासणी करण्यात आली.
शरीरावर चावल्याच्या आणि ओरखड्यांच्या खुणा आहेत. हे नक्कीच शेकोटीमुळे झाले आहे. पण मृत्यू गळा दाबून झाल्यासारखे दिसते.
संपूर्ण घर शोधण्यात आले, पण दुसरे काहीही सापडले नाही. त्यानंतर सर्वजण घरामागील एका लहान अंगणाकडे गेले.
या आहेत त्या वृद्ध महिला—मादाम लास्पेनी! पण आता त्याला कोण ओळखणार?
मॅडमला खूप मारहाण झाली होती. त्यांच्या मानेला इतकी गंभीर जखम झाली होती की त्यांचे डोके शरीरापासून जवळजवळ वेगळे झाले होते.

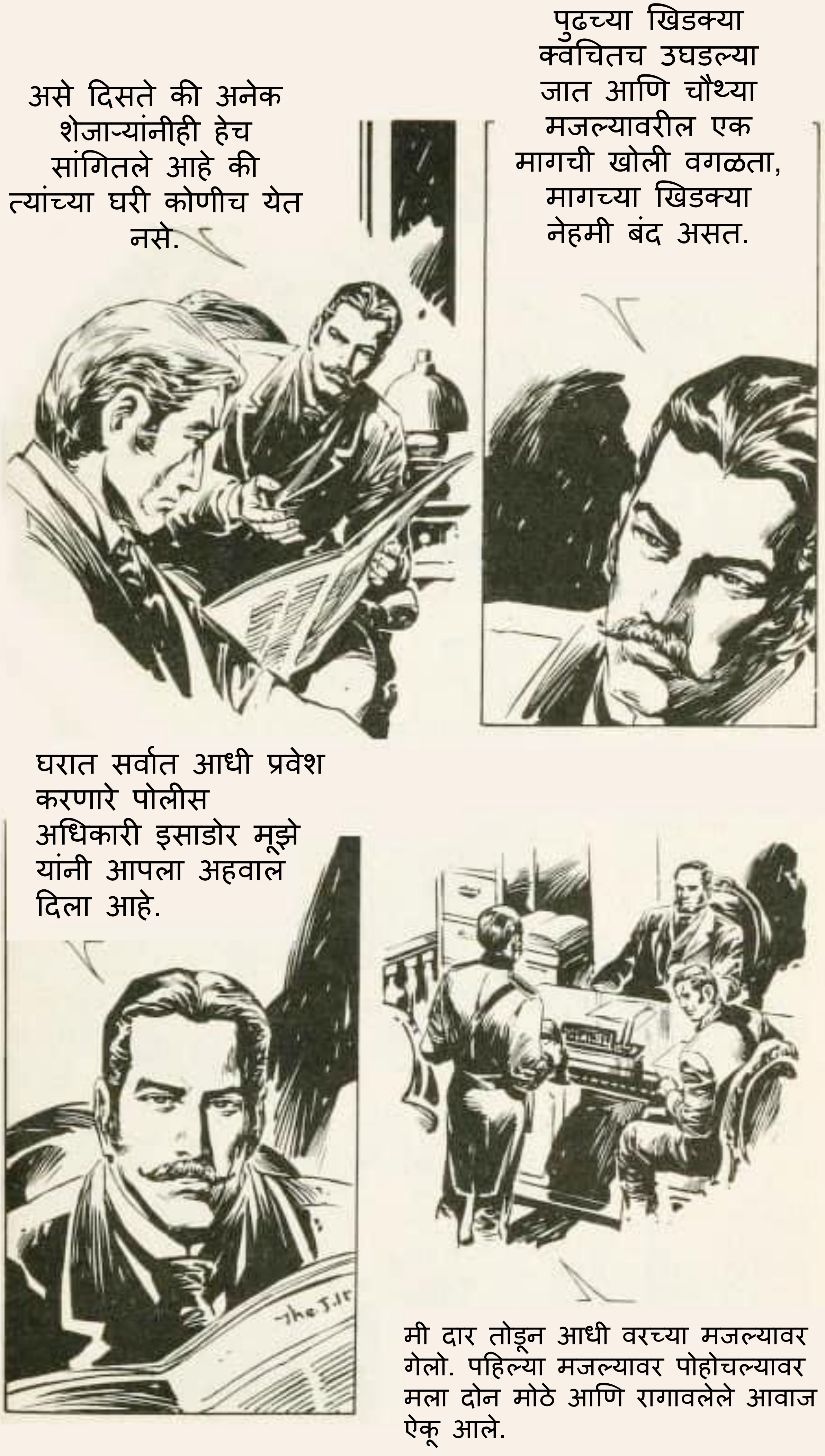
या भीषण हत्यांविषयी साधा सुगावा सुद्धा लागला नाही.
आम्ही दुसऱ्या दिवसाच्या वर्तमानपत्राची आतुरतेने वाट पाहत होतो. जरी कोणतेही नवीन धागेदोरे सापडले नव्हते, तरी वर्तमानपत्रात चौकशी झालेल्या लोकांचा तपशील होता.
त्यांपैकी एक पॉलिन डेबॉर्ग होती, जी एक धोबीण होती.
हो, मी पॉलिन डेबॉर्ग आहे. मी गेल्या तीन वर्षांपासून लॅसपेनी कुटुंबाचे कपडे धुवत आहे.
मी तिथून कपडे घेऊन घरी धुण्यासाठी आणायचो.
आई आणि मुलीचे नाते काय होते?
हो, अगदी बरोबर! त्यांचे एकमेकांवर खूप प्रेम होते.

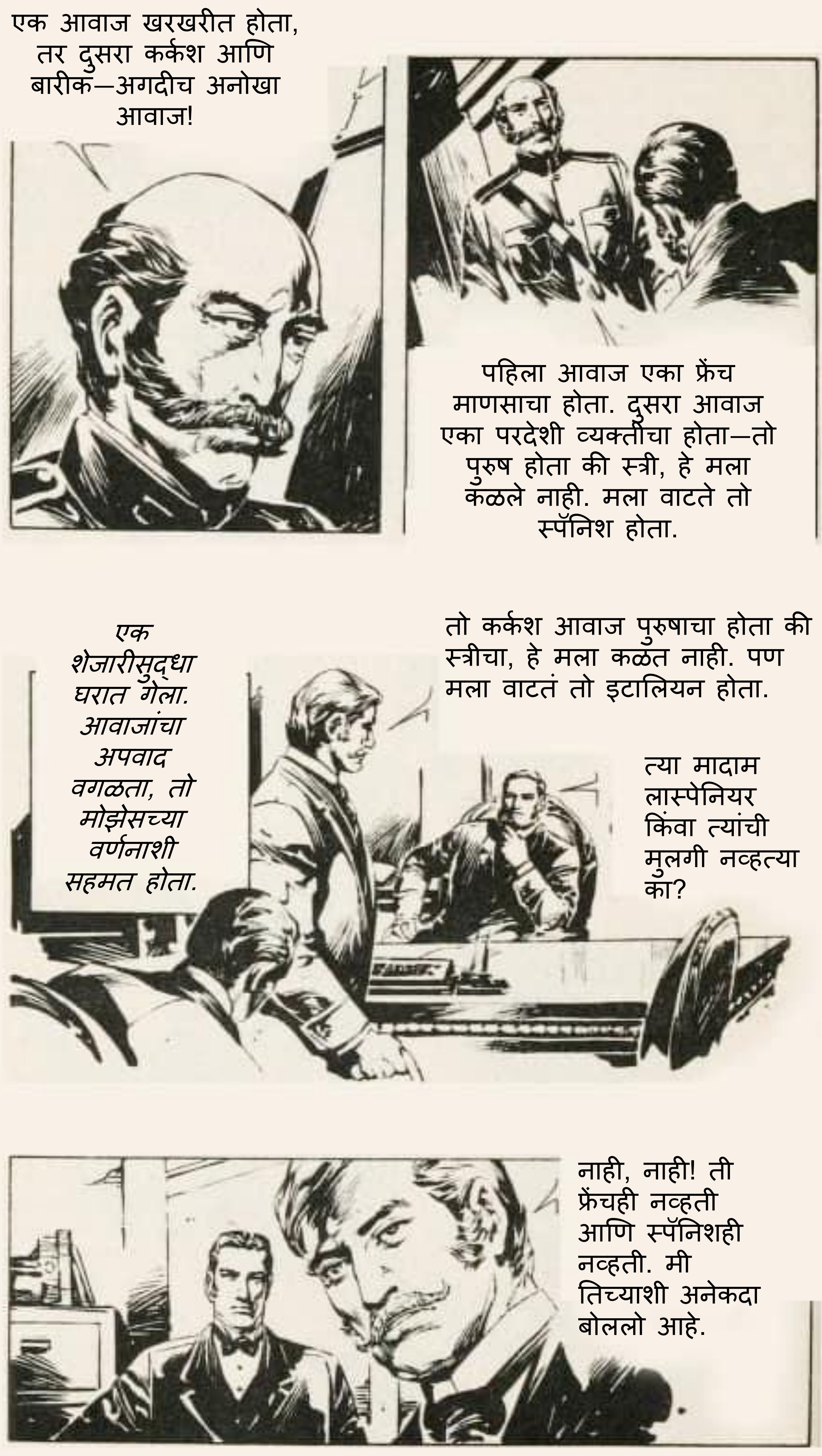

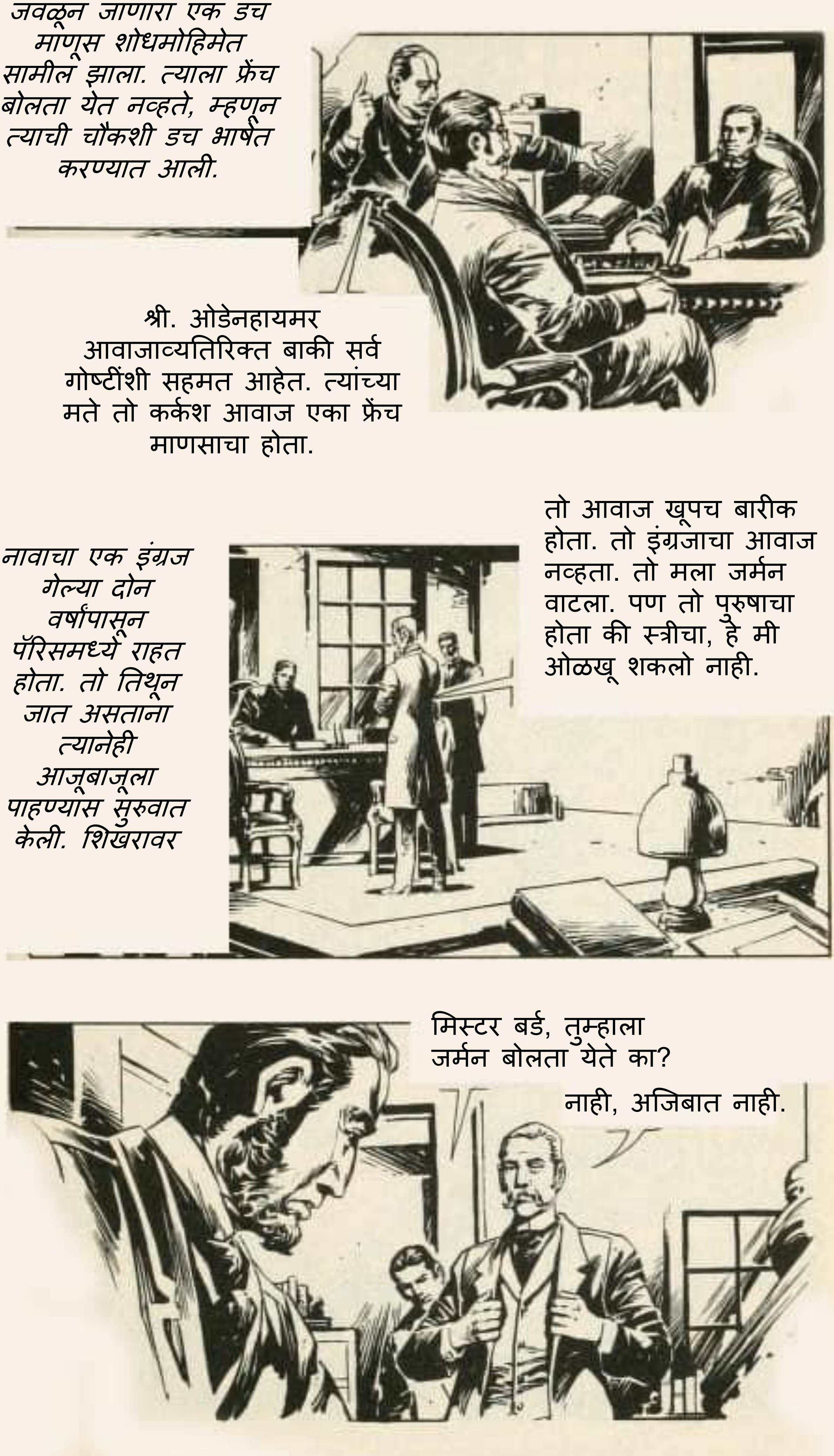
तुम्ही त्यांच्या घरात कधी इतर कोणाला पाहिले का?
कधीच नाही! तिथे नोकर नव्हते आणि मी तिथे कधी पाहुणेही पाहिले नाहीत.
ती श्रीमंत होती का? तिच्याकडे पैसे होते का?
मला एवढंच माहीत आहे की मला नेहमी चांगला पगार मिळायचा. पण लोक म्हणतात त्याप्रमाणे, मॅडमकडे काही बचत होती. मला वाटतं, उत्पन्न मिळवण्यासाठी त्या लोकांना त्यांचं भविष्य सांगायच्या.
तुम्ही जे काही सांगाल ते आम्ही लिहून घेऊ. तुम्ही पोलीस स्टेशनमध्ये येऊन त्यावर सही करू शकता.
अलविदा, साहेब.

तंबाखू विक्रेता पियरे मोरो याचीही चौकशी करण्यात आली.
हो, मी आयुष्यभर तिथेच राहिलो आहे. मादाम लास्पेनी कदाचित चार वर्षांपासून माझ्याकडून थोडा तंबाखू विकत घेत आहेत.
ते घर बाईंचे होते आणि मी ऐकले होते की त्यांच्याकडे पैसेही होते.
लोक म्हणतात की ती भविष्य सांगणारी होती, पण माझा त्यावर विश्वास नाही.
आणि का नाही?
ती शांत जीवन जगत होती. ती म्हातारी आणि तिची मुलगी सोडल्यास तिच्या घरी कोणी येत असल्याचे मी कधी पाहिले नाही. एक माणूस एक-दोनदा पार्सल द्यायला आला होता. आणि डॉक्टर आठ-दहा वेळा तरी आले असतील.
हो, मला समजले .

असे दिसते की अनेक शेजाऱ्यांनीही हेच सांगितले आहे की त्यांच्या घरी कोणीच येत नसे.
पुढच्या खिडक्या क्वचितच उघडल्या जात आणि चौथ्या मजल्यावरील एक मागची खोली वगळता, मागच्या खिडक्या नेहमी बंद असत.
घरात सर्वात आधी प्रवेश करणारे पोलीस अधिकारी इसाडोर मूझे यांनी आपला अहवाल दिला आहे.
मी दार तोडून आधी वरच्या मजल्यावर गेलो. पहिल्या मजल्यावर पोहोचल्यावर मला दोन मोठे आणि रागावलेले आवाज ऐकू आले.

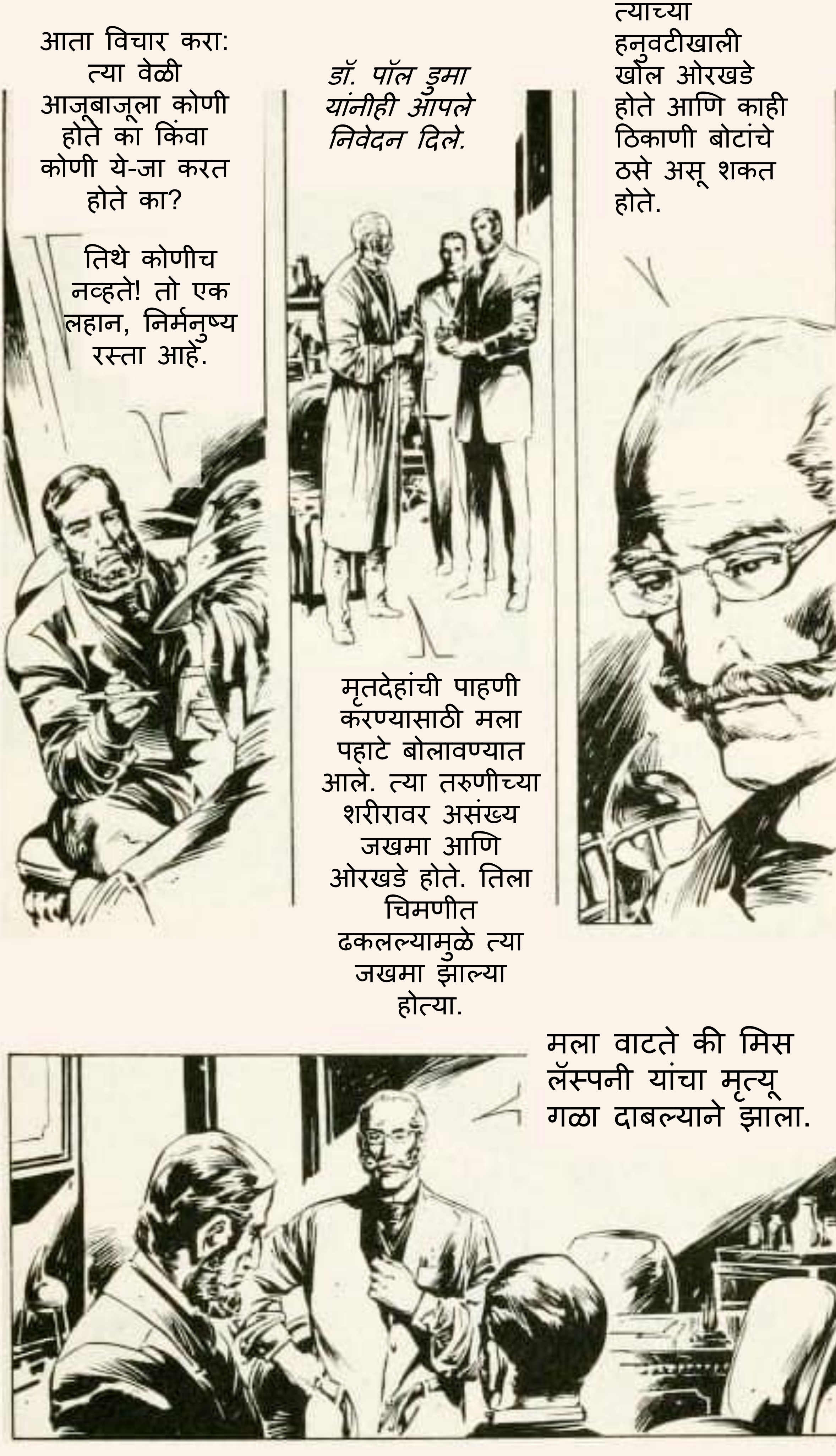

एक आवाज खरखरीत होता, तर दुसरा कर्कश आणि बारीक—अगदीच अनोखा आवाज!
पहिला आवाज एका फ्रेंच माणसाचा होता. दुसरा आवाज एका परदेशी व्यक्तीचा होता—तो पुरुष होता की स्त्री, हे मला कळले नाही. मला वाटते तो स्पॅनिश होता.
एक शेजारीसुद्‌धा घरात गेला. आवाजांचा अपवाद वगळता, तो मोझेसच्या वर्णनाशी सहमत होता.
तो कर्कश आवाज पुरुषाचा होता की स्त्रीचा, हे मला कळत नाही. पण मला वाटतं तो इटालियन होता.
त्या मादाम लास्पेनियर किंवा त्यांची मुलगी नव्हत्या का?
नाही, नाही! ती फ्रेंचही नव्हती आणि स्पॅनिशही नव्हती. मी तिच्याशी अनेकदा बोललो आहे.

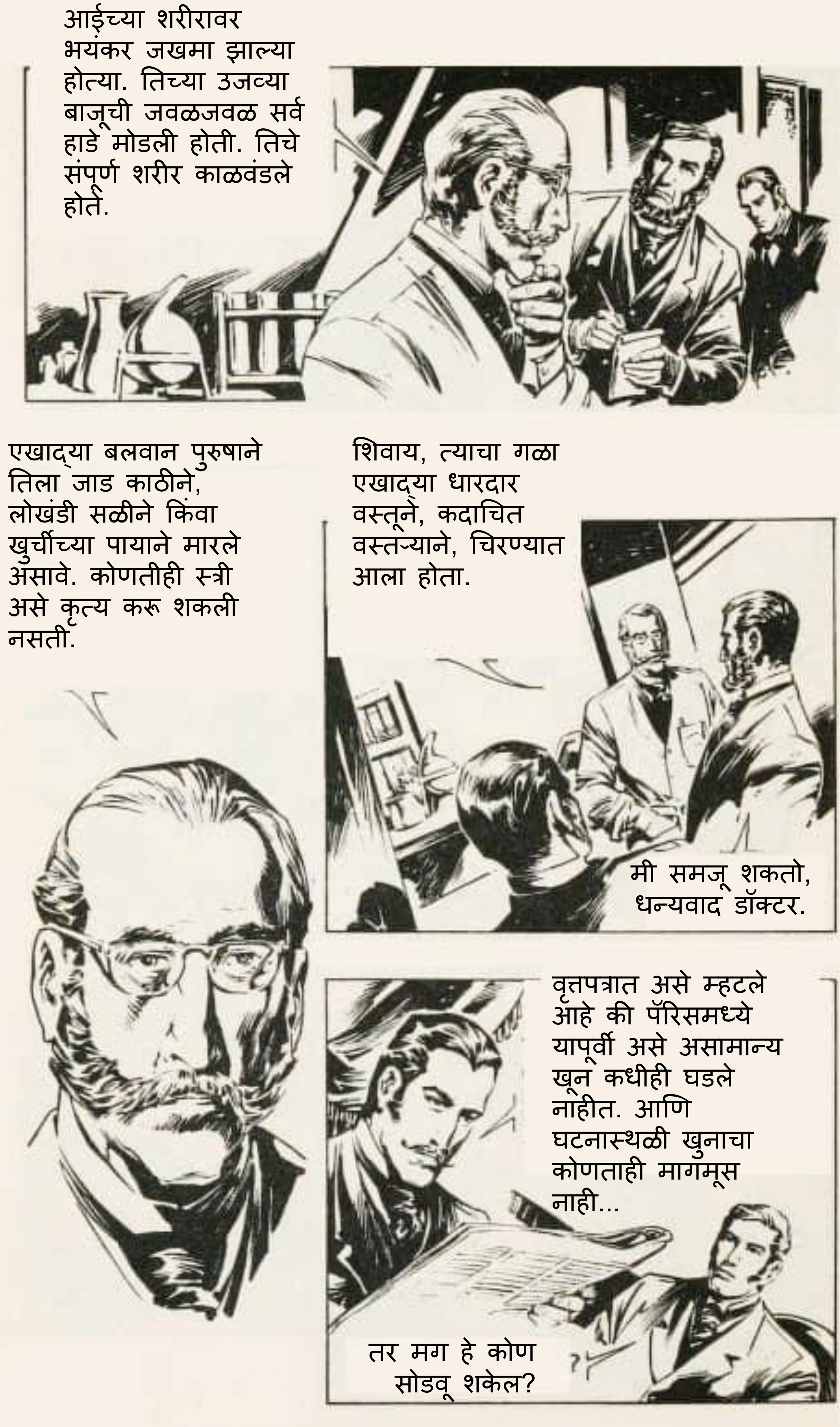

जवळून जाणारा एक डच माणूस शोधमोहिमेत सामील झाला. त्याला फ्रेंच बोलता येत नव्हते, म्हणून त्याची चौकशी डच भाषेत करण्यात आली.
श्री. ओडेनहायमर आवाजाव्यतिरिक्त बाकी सर्व गोष्टींशी सहमत आहेत. त्यांच्या मते तो कर्कश आवाज एका फ्रेंच माणसाचा होता.
नावाचा एक इंग्रज गेल्या दोन वर्षांपासून पॅरिसमध्ये राहत होता. तो तिथून जात असताना त्यानेही आजूबाजूला पाहण्यास सुरुवात केली. शिखरावर
तो आवाज खूपच बारीक होता. तो इंग्रजाचा आवाज नव्हता. तो मला जर्मन वाटला. पण तो पुरुषाचा होता की स्त्रीचा, हे मी ओळखू शकलो नाही.
मिस्टर बर्ड, तुम्हाला जर्मन बोलता येते का?
नाही, अजिबात नाही.

Rue Morgue मध्ये राहणाऱ्या अल्फोन्झो ग्रासिया नावाच्या एका स्पॅनिश शवविच्छेदन तज्ञाचीही चौकशी करण्यात आली. राहत असे.
मी घरात गेले, पण वरच्या मजल्यावर गेले नाही. मी लगेच घाबरते! तुम्हाला समजतंय ना?
पण तुम्हाला आवाज ऐकू येत होते?
हो, अगदी बरोबर! तो कर्कश आवाज एका इंग्रजाचा होता. मला खात्री आहे.
तुम्ही इंग्रजी बोलू शकता आहेत का?
नाही, नाही! मला वाटतं हा आवाज ओळखीचा आहे.
अल्बर्टो मँटोनी, एक मिठाई विक्रेता, वर चढणाऱ्या पहिल्या काही लोकांपैकी एक होता.
तीव्र आवाज? तो आवाज थोडा विचित्र आणि घाईचा वाटत होता. मला वाटतं तो रशियन आवाज होता.
तुम्हाला रशियन भाषा येते का?

नाही, साहेब. मी इटालियन आहे. मी कधीही रशियन व्यक्तीशी बोललो नाही.
ज्युल्स मिनाओ या बँक कर्मचाऱ्यानेही पोलिसांशी संवाद साधला.
मॅडम लॅस्पनी यांच्या संदर्भात, साहेब...
मादाम लास्पेनीने आठ वर्षांपूर्वी एक खाते उघडले होते. तिच्याकडे काही मालमत्ता होती.
तिने कधीही पैसे काढले नव्हते, पण तिच्या मृत्यूच्या तीन दिवस आधी ती ४००० फ्रँक काढायला आली.

हे पैसे त्याला सोन्याच्या स्वरूपात देण्यात आले, जे एका कारकुनाने त्याच्या घरी नेले.
मी त्या लिपिकाशी बोलू शकेन का?
नक्कीच! लेबनला बोलवा!
हो, माझं नाव ॲडॉल्फ लेबान आहे. मी सोन्याने मढवलेल्या मादाम लास्पेनीसोबत आहे. मी दोन पिशव्या घेऊन त्याच्या घरी गेलो.
तुम्ही घरात गेला होतात का?
नाही, साहेब. त्यांची मुलगी दारात उभी आहे. ती आली होती . तिने एक पिशवी घेतली होती आणि दुसरी पिशवी त्या वृद्ध महिलेने स्वतः घेतली होती. मी तिला नमस्कार करून निघालो.

आता विचार करा: त्या वेळी आजूबाजूला कोणी होते का किंवा कोणी ये-जा करत होते का?
तिथे कोणीच नव्हते! तो एक लहान, निर्मनुष्य रस्ता आहे.
डॉ. पॉल डुमा यांनीही आपले निवेदन दिले.
मृतदेहांची पाहणी करण्यासाठी मला पहाटे बोलावण्यात आले. त्या तरुणीच्या शरीरावर असंख्य जखमा आणि ओरखडे होते. तिला चिमणीत ढकलल्यामुळे त्या जखमा झाल्या होत्या.
त्याच्या हनुवटीखाली खोल ओरखडे होते आणि काही ठिकाणी बोटांचे ठसे असू शकत होते.
मला वाटते की मिस लॅस्पनी यांचा मृत्यू गळा दाबल्याने झाला.

आईच्या शरीरावर भयंकर जखमा झाल्या होत्या. तिच्या उजव्या बाजूची जवळजवळ सर्व हाडे मोडली होती. तिचे संपूर्ण शरीर काळवंडले होते.
एखाद्या बलवान पुरुषाने तिला जाड काठीने, लोखंडी सळीने किंवा खुर्चीच्या पायाने मारले असावे. कोणतीही स्त्री असे कृत्य करू शकली नसती.
शिवाय, त्याचा गळा एखाद्या धारदार वस्तूने, कदाचित वस्तऱ्याने, चिरण्यात आला होता.
मी समजू शकतो, धन्यवाद डॉक्टर.
वृत्तपत्रात असे म्हटले आहे की पॅरिसमध्ये यापूर्वी असे असामान्य खून कधीही घडले नाहीत. आणि घटनास्थळी खुनाचा कोणताही मागमूस नाही...
तर मग हे कोण सोडवू शकेल?

नंतर, सायंकाळच्या वृत्तपत्राने असे वृत्त दिले की, जरी कोणतेही नवीन धागेदोरे सापडले नसले तरी, अॅडॉल्फ लेबॉनला अटक करण्यात आली होती.
आपण स्वतःच या खुनांचा तपास करूया! लेबनने मला एकदा मदत केली होती, त्यामुळे मी त्याचा ऋणी आहे.
आपण स्वतः जाऊन घराची तपासणी करू. मी पोलीस प्रमुखांना ओळखतो, त्यामुळे आत जायला काही अडचण येणार नाही.
ठीक आहे.
आम्ही दुपारी मॉर्ज येथे पोहोचलो. तिथे अजूनही बरेच लोक घर बघायला आले होते.

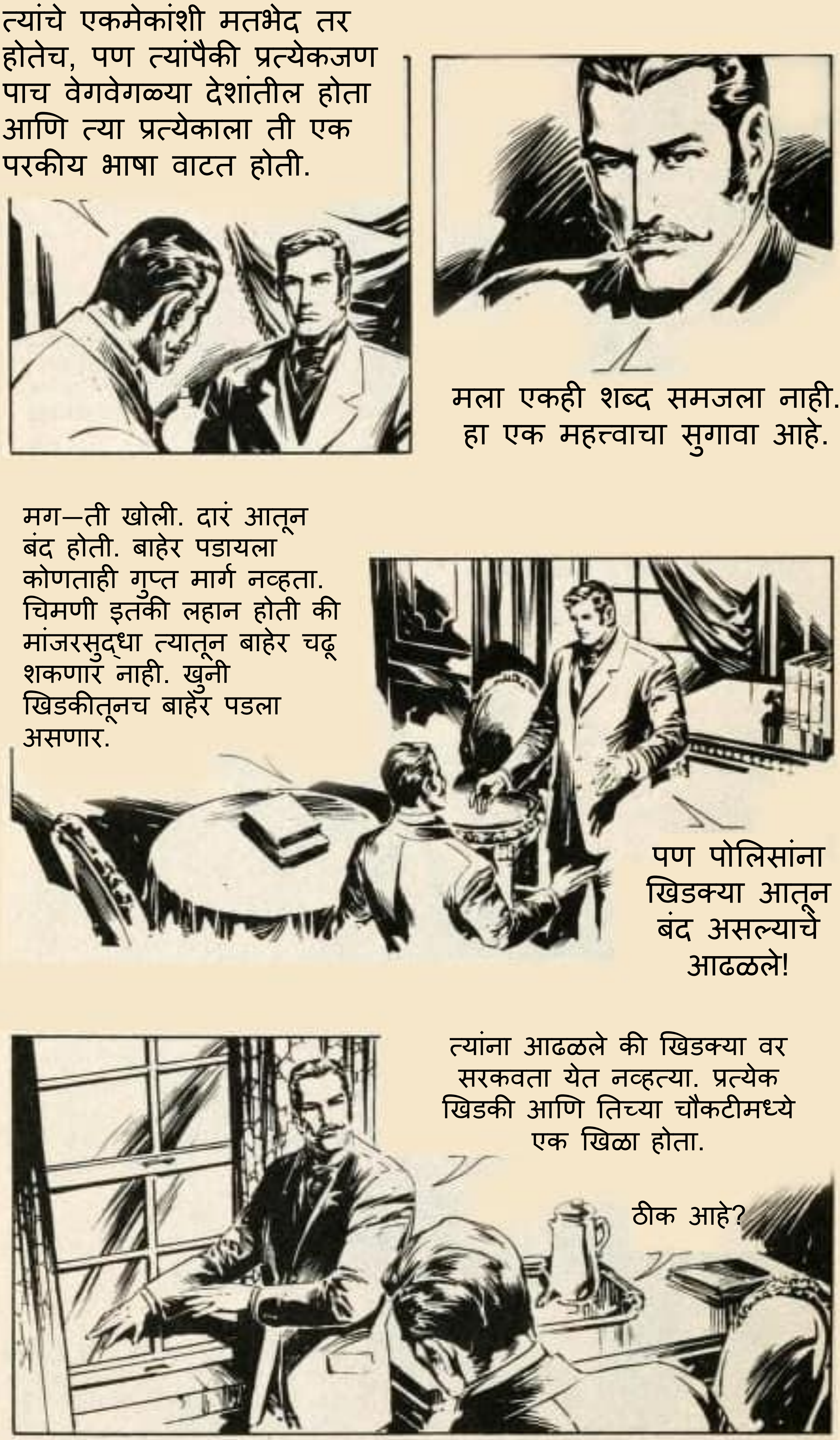
आम्ही प्रवेशद्वारापाशी परत आलो. एका पोलिसाने आम्हाला घरात नेले. आम्ही वरच्या मजल्यावरच्या शयनकक्षात गेलो, जिथे ते दोन मृतदेह अजूनही पडलेले होते. ड्युपॉन्ट यांनी सर्व गोष्टींची आणि त्यानंतर मृतदेहांची तपासणी केली.

घरी परत जाताना आम्ही लायमंडच्या ऑफिसपाशी थांबलो. खलाशांना आणि कप्तानांना हे वृत्तपत्र वाचायला खूप आवडते.

घरी परतल्यानंतर, डुपॉन्ट दुसऱ्या दिवसाच्या दुपारपर्यंत त्या खुनाविषयी बोलला नाही. मग तो एक आश्चर्यकारक गोष्ट म्हणाला.
हा एक खूपच वेगळ्या प्रकारचा गुन्हा असल्यामुळे पोलिसांना हे प्रकरण सोडवणे अवघड जात आहे. पण त्याचा हाच वेगळेपणा मला ते सोडवण्याचा मार्ग दाखवेल—कदाचित त्याने तो मार्ग आधीच दाखवला असेल.
मी त्या व्यक्तीची वाट पाहत आहे, ज्याला या खुनांबद्दल नक्कीच माहिती आहे. तो आता कोणत्याही क्षणी माझ्या खोलीत येऊ शकतो.
तो आला तर आपल्याला त्याला इथेच रोखून धरावं लागेल. ही पिस्तूलं आहेत. ती कशी वापरायची हे आपल्या दोघांनाही माहीत आहे.
माझा त्याच्यावर अजिबात विश्वास बसला नाही. मी पिस्तूल घेतले, असे ड्युपॉन्ट पुढे म्हणाला.
एक निवेदन आले, ज्यात दोन आवाज भांडताना ऐकू आले. या निवेदनातील सर्वात विचित्र भाग कोणता होता?
एक आवाज फ्रेंच माणसाचा होता यावर सर्वांचे एकमत होते, पण दुसऱ्या आवाजाबद्दल प्रत्येकाचा अंदाज वेगळा होता.

त्यांचे एकमेकांशी मतभेद तर होतेच, पण त्यांपैकी प्रत्येकजण पाच वेगवेगळ्या देशांतील होता आणि त्या प्रत्येकाला ती एक परकीय भाषा वाटत होती.
मला एकही शब्द समजला नाही. हा एक महत्त्वाचा सुगावा आहे.
मग—ती खोली. दारं आतून बंद होती. बाहेर पडायला कोणताही गुप्त मार्ग नव्हता. चिमणी इतकी लहान होती की मांजरसुद्‌धा त्यातून बाहेर चढू शकणार नाही. खुनी खिडकीतूनच बाहेर पडला असणार.
पण पोलिसांना खिडक्या आतून बंद असल्याचे आढळले!
त्यांना आढळले की खिडक्या वर सरकवता येत नव्हत्या. प्रत्येक खिडकी आणि तिच्या चौकटीमध्ये एक खिळा होता.
ठीक आहे?

पण मी खिळा काढला होता, तरीही खिडकी वर सरकवता येत नव्हती. मी तपासले असता, खिडकीला बंद ठेवणारी एक लपलेली स्प्रिंग सापडली.

पलंगामागील खिडकीला धरून ठेवणारा खिळा काही वर्षांपूर्वी तुटला होता. तो अजूनही तिथेच असून शाबूत दिसत असला तरी, तो खिडकीला बंद ठेवत नव्हता.

जर कोणी त्या खिडकीतून बाहेर जाऊन झडप खाली केली असती, तर आत असलेल्या स्प्रिंगने ती खिडकी बंद ठेवली असती. पण ती खिळ्यांनी बंद केलेली दिसत होती.

बरं, इतकं तर तुम्हाला माहीत आहे! पण तो मारेकरी तिथे खाली पोहोचलाच कसा?

जर मारेकरी चांगला चढणारा असता, तर त्याने बाहेरच्या दरवाजाचा वापर करून छतापासून जमिनीपर्यंत पसरलेल्या वीजरोधकापर्यंत झोका घेतला असता. मारेकरी या दांड्याचा वापर करून खाली उतरला असता.

तर आपला मारेकरी एक विचित्र आवाजाचा आणि अतिशय कुशल गिर्यारोहक आहे. तो खूप शक्तिशाली आहे, पण खोलीत ४००० फ्रँक किमतीचे सोने सोडून देण्याइतका मूर्ख आहे!
तो वेडा आहे! मनोरुग्णालयातून पळून आलेला कोणीतरी.
बघा केसांचा हा झुबका, मी तो मादाम लास्पेनीच्या बोटांमध्ये पकडला आहे. ते मधून बाहेर आले.
मी पाकिटात ठेवलेले केस बाहेर काढले आणि ते काळजीपूर्वक पाहू लागलो.
डुपॉन! ते माणसाचे केस नाहीत!
मी तसं म्हटलं नाही. आता हे पुस्तक इथून पुढे वाचा.

त्या पुस्तकात पूर्व भारतीय बेटांवरील ओरंगुटानचे वर्णन केले होते . हे प्राणी खूप मोठे, बलवान आणि चपळ आहेत. अखेरीस, मला त्या खुनांमागील संपूर्ण कहाणी समजली.
हो, मला समजले. पण त्या दुसऱ्या आवाजाचं काय, जो एका फ्रेंच माणसाचा होता?
त्या प्राण्याचा मालक एक खलाशी आहे. त्याला या खुनांबद्दल काहीतरी माहिती असणारच.
कदाचित तो प्राणी निसटून गेला असेल. तो माणूस त्याच्यामागे धावला असेल. कदाचित तो प्राणी अजूनही मोकाट असेल. मी काल रात्री वर्तमानपत्रात ही जाहिरात दिली आहे. मला वाटतं, तो ती बघेल आणि इथे येईल.
".......मोठे ओरंग-उटान ... माल्टा जहाजांचे मालक ...चा खलाशी ओळखून ... प्राण्यांची किंमत ते घेऊन जा...."
मग आम्हाला कोणीतरी जिना चढत असल्याचा आवाज ऐकू आला.
तुमचं पिस्तूल तयार ठेवा. पण मी सांगेपर्यंत ते दाखवू नका किंवा चालवू नका.

शुभ संध्या.
आत या! बसा! मला वाटतं तुम्ही ओरंगुटानला घ्यायला आला आहात?

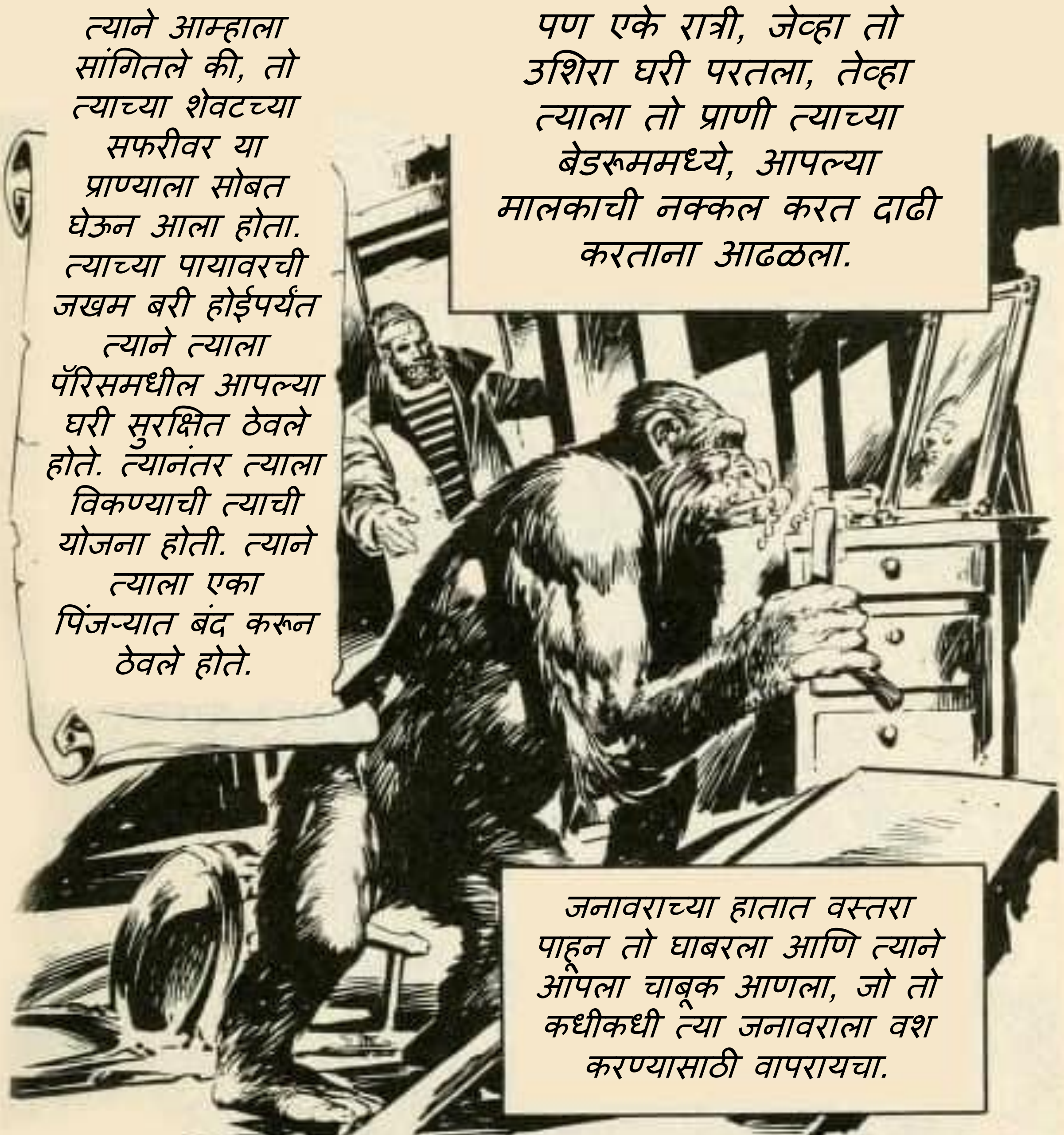

छान प्राणी आहे - त्याचे वय किती आहे?
मला माहीत नाही—कदाचित चार-पाच वर्षांचा असेल. तो तुमच्याकडे आहे का?

अरे नाही. तो जवळच्याच तबेल्यात आहे.
तुम्हाला विनाकारण हे दुःख भोगावे लागू नये, अशी माझी इच्छा आहे. मी तुम्हाला बक्षीस द्यायला तयार आहे.

माझे बक्षीस हे आहे की, तुम्ही मला रू मॉर्जमध्ये झालेल्या खुनांविषयी संपूर्ण माहिती द्याल.

माझ्या मित्रा, आम्हाला तुला त्रास द्यायचा नाही. मला माहीत आहे की तू त्या स्त्रियांचा खून केलेला नाहीस. पण एक निरपराध माणूस तुरुंगात आहे. तोच गुन्हेगार आहे हे तुला माहीत असूनही, त्या दुर्दैवी माणसाला त्या खुनांसाठी दोषी ठरवण्यात आले आहे.

कृपया मला मदत करा. मला जे काही माहीत आहे ते सर्व मी तुम्हाला सांगेन. मी निर्दोष आहे, मी कोणताही गुन्हा केलेला नाही.

त्याने आम्हाला सांगितले की, तो त्याच्या शेवटच्या सफरीवर या प्राण्याला सोबत घेऊन आला होता. त्याच्या पायावरची जखम बरी होईपर्यंत त्याने त्याला पॅरिसमधील आपल्या घरी सुरक्षित ठेवले होते. त्यानंतर त्याला विकण्याची त्याची योजना होती. त्याने त्याला एका पिंजऱ्यात बंद करून ठेवले होते.
पण एके रात्री, जेव्हा तो उशिरा घरी परतला, तेव्हा त्याला तो प्राणी त्याच्या बेडरूममध्ये, आपल्या मालकाची नक्कल करत दाढी करताना आढळला.
जनावराच्या हातात वस्तरा पाहून तो घाबरला आणि त्याने आपला चाबूक आणला, जो तो कधीकधी त्या जनावराला वश करण्यासाठी वापरायचा.

पण चाबूक पाहताच तो पशू खोलीतून बाहेर पळाला, पायऱ्या उतरून खाली गेला, एका उघड्या खिडकीतून उडी मारून रस्त्यावर पडला.

तो वानर, हातात वस्तरा धरून, खलाशाच्या पाठलागातून शहराच्या ओसाड रस्त्यांवरून पळत होता. अखेरीस, 'रु मॉर्ज'वरील एका घराच्या खिडकीत प्रकाश दिसल्यावर, तो त्याच्या घरामागील अंगणात शिरला.
त्याने एक वीजवाहक पाहिला, तो पकडला आणि वर

चौथ्या मजल्यावर त्याने खिडकीचा कठडा पकडला आणि तो आत झोका घेत गेला.

खलाशानेही दांड्याच्या
साहाय्याने वर
चढण्याचा प्रयत्न
केला. पण तो वर
चढत असताना, त्याला
एक भयानक किंकाळी
ऐकू आली. त्याचा
हात खिडकीपर्यंत
पोहोचू शकला नाही;
तो फक्त आत
डोकावून पाहू शकला.
म्हातारीच्या
किंकाळ्या ऐकून
माकड संतापले.
त्याने वस्तऱ्याने
तिचा गळा
चिरला.
हल्ला झाला.
मग, रक्त पाहून
त्याचा राग
आणखीनच
भडकला आणि
त्याने त्या मुलीला
पकडले. ती बेशुद्ध
पडली आणि
माकडाने तिचा
गळा दाबला.

आपल्या मालकाची किंकाळी ऐकून माकडाने खिडकीकडे पाहिले. त्याला आपल्या मालकाचा चेहरा दिसला. त्याचा राग भीतीत बदलला. तो खोलीभर धावू लागला. फर्निचर आणि इतर वस्तू तुटून सर्वत्र विखुरल्या गेल्या.
त्याने माजवलेला गोंधळ लपवण्यासाठी, त्याने मुलीचा मृतदेह चिमणीत कोंबला. मग त्याने म्हातारीचा मृतदेह खिडकीतून बाहेर फेकून दिला.
खलाशाने पटकन काठी खाली घेतली.
जे काही त्याने पाहिले होते त्यामुळे घाबरून, तो खलाशी ओरंगुटानला त्याच्या नशिबावर सोडून घरी पळून गेला. खोलीचा दरवाजा तोडला जाण्याच्या थोड्याच वेळ आधी ते वानर पळून गेले होते.

दुसऱ्या दिवशी आम्हाला कळले की त्या ओरंगुटानला त्याच्या मालकाने पकडले.

जेव्हा आम्ही ही गोष्ट पोलीस प्रमुखांना सांगितली, तेव्हा लेबनला तात्काळ सोडून देण्यात आले.

शेवट